یادداشت

لزوم توجه عزاداران فاطمی به حکمت نام فاطمه(س)

حجت الاسلام محمدرضا جواهری
عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

دقت و تأمل در فلسفه اسامی و القاب دختر پیامبر خدا الهام‌بخش راهبردها و راهکارهای نجات و سعادت بشریت در دنیا، آخرت و رهایی آنان از عذاب و شقاوت است. بازشناسی حکمت و وجه تسمیه هریک از القاب و اسامی حضرت فاطمه(س) دربردارنده پیام‌ها و درس‌های کاربردی بزرگ و سازنده است. سوگواران و عزاداران فاطمی باید این آموزه‌های جاویدان را بشناسند و به آن آراسته شوند.

مشهورترین نام دختر پیامبر خدا «فاطمه» است. چرا دختر پیامبر خدا به این نام خوانده شد؟ این پرسش همراه با پاسخ آن در گفتار پیامبر خدا و اهل بیت وجود دارد.

«محمد بن عمر بصری» گفته است امام جعفرصادق(ع) از پدران خویش نقل کرده‌اند: «پیامبر خدا از دختر خویش، حضرت فاطمه علیهاالسلام، پرسیدند: «یا فاطمه اتدرین لم سُمّیتِ فاطمه؟»؛ «آیا می‌دانی چرا فاطمه نامیده شده‌ای؟» امیرمؤمنان، امام علی علیه‌السلام، که در مجلس حضور داشت، از پیامبر خدا پرسید: «یا رسول‌ا... لم سمیت فاطمه؟»؛ «ای پیامبر خدا! چرا فاطمه، فاطمه نامیده شده است؟» پیامبر خدا فرمودند: «لانها فُطِمَت هی و شیعتها من النار»؛ «چون فاطمه و شیعه او از آتش جهنم بریده و جدا شده‌اند و از آتش جهنم در امان‌اند» (علل الشرایع، ج۱، ص۱۷۹ * امالی شیخ طوسی، ص ۵۷۰).

فَطم در لغت به معنای بریدن و گرفتن و قطع کردن و جدا ساختن است. فاطمه اسم فاعل مفرد مؤنث از ریشه فطم است. پیامبر خدا در این پرسش و پاسخ درباره چیستی و چرایی واژه فاطمه ۲حقیقت بزرگ را آموزش داده‌اند. در این تبیین نبوی ۲نکته و سرفصل بزرگ برای آموزش سوگواران مصائب اهل‌بیت در فاطمیه وجود دارد؛ نخست اینکه حضرت فاطمه علیها السلام پاک از گناه و رها از آتش جهنم هستند. حقیقت اول که در این حدیث به جهانیان آموزش داده شده است، در ارتباط با شخصیت حضرت فاطمه(س) است. به حکم این حدیث، حضرت فاطمه(س) از گناه و آتش جهنم جدا و بریده است. این امتیاز حضرت فاطمه(س) در قرآن کریم نیز آموزش داده شده است.

بی‌تردید حضرت فاطمه(س) از اهل‌بیت علیهم‌السلام هستند و به حکم آیه تطهیر (احزاب، آیه ۳۳) از هر گناه و اشتباهی پاک‌اند و بر همین بنیان نیز به حکم آیه مباهله (آل‌عمران، آیه ۶۱) بانوی نمونه و بی‌بدیل جهان اسلام بوده و خواهند بود.

طبق این پرسش و پاسخ، حضرت فاطمه(س) از آتش جهنم جدا گردیده و خدای سبحان این حقیقت را در نام فاطمه(س) نشان داده است.

بنابراین در نام آسمانی فاطمه(س)، ظرفیت اسوه حسنه شدن این بانوی بزرگ الهی وجود دارد. بی‌شک بانویی که قطعا از آتش جهنم و عذاب الهی در امان است و در کارنامه او هیچ نقطه ضعف و هیچ گناه و خطایی راه نیافته است، الگوی برتر و عالی جامع و جهانی و ابدی خواهد بود.

دومین نکته نیز به جایگاه شیعه فاطمه(س) برمی‌گردد. در فلسفه نام دختر پیامبر خدا، پیام رهایی شیعه فاطمه(س) از عذاب الهی و آتش جهنم جریان دارد. در وجه تسمیه نام فاطمه در این حدیث نبوی، کلمه «شیعتها» وجود دارد و در این جمله سرنوشت شیعیان فاطمه(س) نشان داده شده است. پیامبر خدا در این پاسخ‌گویی به پرسش از چیستی و چرایی نام فاطمه، وضعیت اخروی شیعه فاطمه(س) را آشکار ساخته‌اند و از این راه، مذهب حق و راه رشد و کمال را پیش روی بشر گشوده‌اند. شیعه فاطمه(س) اهل نجات است و از آتش جهنم جداست و از عذاب الهی در امان خواهد بود. فهم این پاداش الهی شیعه فاطمه(س)، یادآور مسئولیت‌های بزرگ شیعیان این بانوی جهان اسلام است.

شیعه فاطمه(س) تنها در حرف و شعار و شهادت و گواهی دادن بر ولایت و عصمت و طهارت این بانوی بزرگ نیست. چون هویت شیعه فاطمه(س) در اندیشه و عمل با هم تحقق می‌یابد. در مفهوم شیعه پیروی نمودن و رهروی و حرکت و تحول و سازندگی و عمل و تکامل جای دارد. شیعه فاطمه(س) کوشش می‌کند منطق و اخلاق و رفتار و گفتار حضرت فاطمه(س) را بشناسد و به آن آراسته گردد.

شیعه، فاطمه(س) را اسوه و سرمشق خویش می‌شناسد و او را الگوی جاویدان در زندگی‌اش قرار می‌دهد. چون راه‌حل همه دردها و مشکلات فردی و اجتماعی بشر، در معرفت سبک زندگی فاطمی و تلاش در راه اقامه آن در خانواده و اجتماع است. ترکیب شیعه فاطمه(س) در این حدیث نبوی از تأسیس مذهب شیعه در عصر رسالت و در دوران حیات پیامبر اکرم(ص) خبر می‌دهد. در این حدیث نبوی، یک گفت‌وگوی درون خانواده رسالت در صدر اسلام گزارش شده است. پیامبر خدا وضعیت همراه با سعادت و امنیت از آتش جهنم را برای شیعه فاطمه(س) آموزش داده‌اند. جهانیان باید بدانند راه نجات و سعادت در قرار گرفتن آنان در بین شیعه فاطمه(س) خواهد بود.

توصیه های ناب

در ایفای نقش خداوندی خود بهترین باشید

محمد شجاعی، مدرس اخلاق و خانواده:

- بازی‌های دونفره بین شما و کودکتان رفاقت و انس ایجاد می‌کند و شما را به محرم اسرار او بعد از هفت‌سالگی تبدیل خواهد کرد.
- کودکتان باید عشق به خدا را عملی از شما یاد بگیرد.
- علت بسیاری از گوشه‌گیری‌ها و افسردگی‌های کودکان اختلافات والدین است، پس حتی از دعواهای جزئی هم در برابر او پرهیز کنید.
- برای تنبیه بچه‌ها از عمل آن‌ها بیزاری بجویید، نه از خودشان.
- بچه‌ها شما را خدای رزاق خود می‌دانند، پس در ایفای نقش خداوندی خود بهترین باشید.
- عمل کردن به قول‌وقرارهایتان ۲ویژگی شجاعت و راست‌گویی را در بچه‌ها تثبیت می‌کند.
- به کودکتان اجازه مخالفت بدهید، با این کار من وجودی‌اش را تثبیت و برای خودش شخصیت‌سازی می‌کند.
- روح دائم در حال اثرپذیری از محیط است. محیطی آرام و نورانی را با نوای قرآن برای کودکتان فراهم کنید.
- نوع نگاه شما به خدا تأثیر ریشه‌ای در چگونگی ارتباط کودک با خدا دارد. برای او خدایی مهربان، دوست‌داشتنی و خطاپوش ترسیم کنید.
- اگر در جمع خطایی از کودکتان سرزد، حرمت او را نگه دارید. مسائل تربیتی را فقط باید در خانه پیگیری کنید.

سیره فاطمی درس زندگی است

درباره ناکافی بودن پژوهش‌های علمی در سنت و سیره تربیتی حضرت زهرا(س)

معصومه متین نژاد| قصه امروز ما قصه سبک و سیره و سنت حضرات معصومین (ع) است که همیشه درباره آن شنیده‌ایم و با چند جمله و داستان و منبر کوتاه خیلی راحت از کنارش رد شده‌ایم. موضوعی که در آستانه سالروز شهادت حضرت زهرای مرضیه(س) ما را هم بر آن داشت تا جست‌وجویی در سیره تربیتی آن حضرت داشته باشیم. موضوعی که در واقعیت هنوز خیلی از حد حرف و ایده فراتر نرفته است؛ استخراج و به‌روزرسانی و تبیین سیره و سنت حضرت زهرا(س). در حقیقت فعالیت‌های علمی و پژوهشی در این باره به‌قدری کم، ضعیف و تکراری است که اگر ده‌ها سایت و کانال دینی و تربیتی را در این باره جست‌وجو کنی یا به‌دنبال کتابی با این محتوا بگردی، دست‌کم در طول یک دهه اخیر به مطلب جدیدی برنمی‌خوری. موضوع را که با تعدادی از پژوهشگران حوزه دینی و تربیتی درمیان می‌گذاریم به نتایج یکسانی می‌رسیم: کار علمی و تحلیلی قوی در این باره انجام نشده است. بخشی از این موضوع به کمبود منابع برمی‌گردد و بخش دیگرش که مهم‌تر از اولی است به کم‌کاری خود ما. چراکه روش‌های زیادی برای این پیاده‌سازی و استخراج وجود دارد و ما متأسفانه به‌دلایل زیادی تاکنون خیلی به‌دنبال آن نبوده‌ایم. هرچند در سال‌های اخیر شاهد تلاش‌های غیرمنسجمی در این باره هستیم که البته هنوز به نتیجه مدنظر نرسیده است. در ادامه ضمن بررسی بیشتر این مسئله به معرفی برخی از سنت‌ها و سیره تربیتی این حضرت خواهیم پرداخت.

وظیفه ما استخراج و به روزرسانی سیره ائمه است

حجت‌الاسلام سیدعلی پورحسینی، نویسنده و پژوهشگر حوزه کودک و نوجوان:

بحثم را با یک مثال ملموس شروع می‌کنم؛ چرخ ابزاری است که برای سال‌ها در خدمت بشر بوده است. شاید شکل و ظاهر آن کمی تغییر و تحول یافته ولی ماهیت وجودی آن همچنان ثابت مانده است. زندگی کردن برمبنای سیره و سنت ائمه اطهار(ع) هم دقیقا همین قصه است. چراکه این دستورها و توصیه‌ها براساس ساختار جسمی و روحی انسان بیان شده است. چیزی که در طول همه این سال‌ها همچنان بی‌تغییر مانده و فقط نیازمند متخصصانی در حوزه علوم تربیتی است که در هردوره آن‌ها را براساس ویژگی‌ها و نیازهای روز استخراج، کددار و دراختیار مردم قرار دهند. متأسفانه ما با گذشت ۱۴۰۰سال از عرضه این برنامه جامع انسان‌ساز همچنان در ارائه آن به جامعه ضعف داریم. اگرچه هرازگاهی تلاش‌هایی در این باره انجام شده است ولی آن قدر محدود و اندک بوده که در زندگی واقعی حس نشده است. خبر خوش اینکه امسال برای اولین بار حوزه علمیه استان، مدارس تخصصی در حوزه تربیت کودک و نوجوان ایجاد کرده است که امیدواریم خروجی آن بتواند کمی و کاستی‌های موجود در این باره را جبران کند.

اجازه بدهید برای عینیت بخشیدن به نیازی که صحبتش را کردیم مثالی از سیره و سنت حضرت زهرا(س) بزنیم تا بهتر متوجه منظور شوید. باتوجه به شرایطی که ما در جامعه امروز داریم، کودکانمان بیش از هرزمان دیگری خواهان شخصیت بخشی اجتماعی و فردی هستند. نیازی که ما طلب آن را در بچه‌ها برانگیخته‌ایم ولی پاسخ درستی به آن نداده‌ایم و درنهایت سختگیری‌ها یا سهلگیری‌های بیش از اندازه ما به سرکوب کردن یا افسارگسیختگی بچه‌ها منجر شده است.

اگر می‌بینید فرزندان حضرت زهرا(س) شخصیت‌هایی هستند که تأثیرگذاری‌شان بر جامعه تاریخ‌ساز است، به دلیل شیوه‌های تربیتی مادر بزرگوارشان است. حضرت زهرا(س) برای تبیین مباحث تربیتی در فرزندانشان از چند شیوه مختلف استفاده می‌کنند: برای نمونه حسنین را به مسجد می‌فرستند تا ضمن شرکت در مباحث پدر و همسر بزرگوارش درنقش یک مکلف، حامل پیام‌های تبلیغی ایشان برای مادر هم باشند. یعنی افزون بر اینکه برای بچه‌ها شخصیت قائل می‌شود، به آن‌ها اعتماد می‌کند و چنین امر مهمی را به آن‌ها می‌سپارد، آن‌ها را برای به‌عهده گرفتن چنین رسالتی در آینده هم آماده می‌کنند. همچنین گاهی از فرزندانشان می‌خواهند جای مادر و فرزند را عوض کنند و برای مادر به منبر بروند و به جای اینکه همیشه شنونده صحبت‌ها و نصایح دیگران باشند، خودشان در مقام نصیحت‌کننده تلاش کنند حرفی تازه برای گفتن داشته باشند.

منابع حوزه رفتاری ائمه اطهار(ع) زیاد است

طاهره رحیم پور ازغدی، دکترای تاریخ و تمدن ملل اسلامی و استاد اخلاق و معارف دانشگاه فردوسی مشهد:

شاید ما در حوزه کلام از ائمه اطهار(ع) به‌ویژه شخصیت‌هایی مانند حضرت زهرای مرضیه(س) منابع زیادی در دسترس نداشته باشیم که بتوانیم براساس آن برای نسل امروز برنامه‌سازی کنیم ولی در حوزه رفتار بی‌نهایت منبع داریم که هرکدامشان می‌تواند به تنهایی سرفصلی برای یک بحث گسترده در حوزه تربیتی باشد. خیلی وقت‌ها لازم است که به جای دوساعت نصیحت کردن بچه‌ها، رفتاری را به آن‌ها نشان بدهیم تا پند نهفته در آن برای یک عمر ملکه ذهنشان شود. برای نمونه به رفتاری که حضرت زهرا(س) با پدر بزرگوارشان دارند توجه کنید. بازخورد این رفتار درحدی است که پیامبر عظیم‌الشأن اسلام دست دخترشان را می‌بوسند و او را «اُم‌ابیها»، یعنی مادر پدر صدا می‌زنند. به‌نظرتان با چه ادبیاتی می‌توان چنین مطلبی را برای بچه‌ها توضیح داد. اینکه در زندگی فقط آن‌ها نیستند که حق دارند، بلکه والدین هم به همان اندازه بر گردن آن‌ها حق دارند و بچه‌ها موظف به ارائه خدماتی متقابل به والدینشان هستند. لازمه این موضوع هم این است که اول خود ما تربیت شویم و بعد بچه‌ها.

نکته دیگری که در الگو گرفتن از سیره ائمه اطهار(ع) هرگز نباید فراموش کنیم این است که زندگی امروز ما با عصر آن بزرگواران فرق چندانی ندارد که بخواهیم احساس بیگانگی بکنیم. برای نمونه حضرت فاطمه(س) در تمام مدت زندگی کوتاهشان درگیر مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی مختلفی بودند، اذیت و آزار مسلمانان، جنگ‌های پی‌درپی، نزاع‌های سیاسی داخلی، فقر و تنگدستی، دوری از همسر و.... یعنی همه مشکلاتی که زنان امروز ما هم کمابیش آن‌ها را احساس کرده و می‌کنند. بنابراین می‌توان خیلی راحت و بر اساس مدارک و مستندات تاریخی که وجود دارد، برای همه مشکلاتی که امروز با آن روبه‌روییم، از زندگی این حضرت الگو کشف و استخراج کنیم. برای نمونه مشکلات اقتصادی زوج‌ها که این روزها به یکی از دلایل اصلی مشاجره و نزاع در خانواده‌ها هم تبدیل شده است، مسئله‌ای ملموس در زندگی حضرت زهرا(س) هم بوده است. راهکار این حضرت برای آن قناعت است، به‌معنای استفاده درست از توانمندی‌های اقتصادی، نه چشم بستن روی نیازها. روایت است روزی امیرمومنان علی(ع) وارد منزل شد و از حضرت تقاضای غذا کرد. حضرت هم فرمود که چیزی برای خوردن نداریم و آنچه را هم که داشته‌ایم، بچه‌ها خورده‌اند. جواب حضرت در سؤال همسرشان که چرا ایشان را از نیاز خانه مطلع نکرده‌اند، واقعا تأمل‌برانگیز است: «چون نگران بودم که شما نتوانید چیزی تهیه کنید و شرمنده شوید و من نمی‌خواستم که شاهد شرمندگی شما باشم.»

این عمق درک یک زن از شرایط اقتصادی و روحی همسرش را نشان می‌دهد. چراکه وقتی مردی شرمنده خانواده‌اش شود، به‌لحاظ روحی و عاطفی صدمه زیادی می‌بیند، آسیبی که تأثیر مستقیمی هم بر بنیان خانواده و بچه‌ها دارد. زندگی فراز و فرودهای بسیاری دارد. زنی که بتواند همسرش و موقعیتی را که دارد، درک کند، هم خودش احساس بهتری به زندگی‌اش خواهد داشت و هم همسرش قدر این تفاهم را درک می‌کند و تلاشش را برای بهبود شرایط بیشتر خواهد کرد. به‌نظرتان با لحاظ کردن این شرایط در زندگی کنونی چند درصد از مشکلات امروز جامعه حل خواهد شد؟ این یک نمونه کوچک برای الگوگیری زنانمان از سبک زندگی و سیره این بانوی بزرگوار است که می‌تواند گره‌گشای مشکلات زیادی از زندگی امروز خودمان و فرزندانمان باشد.

سیره فاطمی بهترین گزینه برای مباحث خانوادگی است

خانم نیک، مدیر مدرسه علمیه حضرت خدیجه(س):

رهبر معظم انقلاب می‌فرمایند: اگر والدین به فکر فرزندانشان نباشند، کسانی هستند که به این موضوع فکر کنند. مشکل اینجاست که این افراد دیگر مانند شما دغدغه دینی ندارند. این همان واقعیت ملموس در جامعه امروز است که می‌بینیم. بچه‌های ما بیشتر از قهرمانان، پهلوانان و بزرگان دینی‌مان شخصیت‌هایی مانند بَت‌مَن، سوپر مَن و بِن تِن را می‌شناسند و حاصلش می‌شود اختلاف عمیقی که ما در زمینه‌های مختلف با بچه‌هایمان داریم. باید بپذیریم که فاصله گرفتن از یک محور مشترک در زندگی زمینه‌ساز این ازهم‌گسیختگی است که امروز بنیان خانواده را تهدید می‌کند. محوری که اتکا به آن می‌تواند گره‌های زیادی را مشکلات زندگی باز کند و در این میان سیره و فرهنگ فاطمی بهترین گزینه برای مباحث خانوادگی است. چه در حوزه همسرداری و چه فرزندپروری.

در ابتدا به مبحث فرزندپروری ایشان نگاهی بیندازیم. نحوه رفتار و تعامل حضرت زهرا(س) با تک‌تک اعضای خانواده‌شان یکی از مهم‌ترین درس‌های زندگی این حضرت برای زنان امروز است. برای نمونه فاطمه مرضیه(س) و علی(ع) هر دو از قریحه شعری بالایی برخوردار بودند و با یکدیگر با مشاعره، فصاحت و بلاغت و زیبایی خاصی گفت‌وگو می‌کردند. حتی در بازی‌های کودکانه‌ای که با فرزندانشان داشتند، همواره به بحث آموزش و تربیت در بالاترین سطح معرفتی و غنای ادبی آن توجه خاص می‌کردند. به این دو خطاب مادرانه که در قالب شعر گفته شده است، توجه کنید: «حسن جان مانند پدرت علی(ع) باش و ریسمان را از گردن حق بردار و خدای صاحب نعمت و احسان کننده را پرستش کن و با افراد بدخواه و کینه توز دوستی مکن». این‌ها جملاتی سرشار از نکات تربیتی و اصلاحی‌اند که این بانوی بزرگوار، با سیاست، از کودکی در ضمیر فرزندش نهادینه می‌کند. آنچه که متأسفانه امروز دیگر فراموش شده و حتی مادران ما عکس آن عمل می‌کنند. یعنی از کودک به عنوان یک حامی برای خودشان در برابر پدر و برای تخریب همسر استفاده می‌کنند.

در نوع برخوردی که آن حضرت با همسرشان دارند هم درس‌های زیادی برای داشتن یک زندگی موفق نهفته است. برای نمونه علی(ع) به محض ورود، فاطمه(س) را با لقب دخت پیامبر خطاب قرار می‌دهند و سلام می‌کنند و حضرت زهرا(س) هم ایشان را با لقب امیرمومنان که معنای معرفتی و سیاسی عمیقی دارد، پاسخ می‌دهند. جالب است بدانید که در روایات نقل شده، این دو لقب از القاب مورد تأیید و پسند این دو بزرگوار بوده است که از شنیدن آن حقیقتا لذت می‌برده‌اند. نکته‌ای که به گفته مشاوران خانواده در استحکام و دوام بنیان خانواده نقش بنیادینی را بازی می‌کند و متأسفانه خیلی از زوج‌ها آن را نادیده می‌گیرند.

احمد رحمانی همدانی
فاطمه زهرا(ع) شادمانی دل پیامبر(ص)
نشر بدر

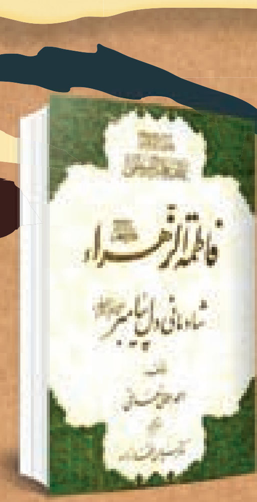

این کتاب در ابتدا سخنان پژوهشگران مختلف درباره حضرت زهرا(س) را نقل و سپس سیر تاریخی زندگی، فضایل و مناقب ایشان را بیان می‌کند. در فصل آخر کتاب هم که به کتاب‌شناسی اجمالی حضرت زهرا(س) اختصاص دارد نام بیش از ۲۶۰ کتاب آورده شده است که می‌تواند منبع مطالعاتی خوبی برای خواننده باشد.

سید مهدی شجاعی
کشتی پهلو گرفته
نشر نیستان

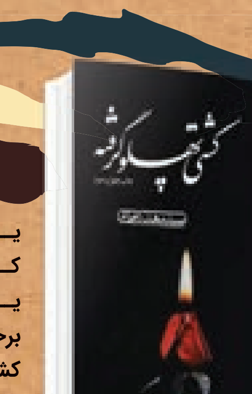

یک متن ادبی و روحانی است که در عین استناد به منابع درجه یک از استواری در روایتگری نیز برخوردار است. خیلی‌ها معتقدند که کشتی پهلو گرفته از شاهکارهای سیدمهدی شجاعی است. روضه‌های مکتوب این نویسنده را حقیقتا با دل باید گریست.

سید جعفر شهیدی
زندگانی فاطمه زهرا(س)
نشر فرهنگ اسلامی

شهیدی اثر خویش را با عنوان زندگانی فاطمه زهرا(س) تحلیلی از چند حادثه شگفت می‌داند که قرن‌ها پیش از زمان ما رخ داده است اما اگر قهرمانان این حادثه‌ها را از حادثه‌ها جدا کنیم، خواهیم دید آن حادثه‌ها در طول تاریخ حتی در زمان ما نیز در گوشه‌ای از جهان رخ داده‌اند و می‌دهند.

علی شریعتی
فاطمه فاطمه است
نشر چاپخش

«فاطمه فاطمه است»، گویاترین عبارتی است که می‌توان برای توصیف یک فرا قهرمان زن به کار برد، در عین حال مبهم است، چراکه فاطمه بودن یک خاصیت منحصر به فرد است. اما وقتی این خاصیت شناسانده شود روح تمام زنان و مادران رنگی دیگر می‌گیرد. رنگ انسانیت، حق جویی، مهر و همه خوبی‌هایی که می‌توان در وجود اشرف مخلوقات الهی یافت و در این کتاب به آن رسید.

محمدباقر انصاری و سید حسین رجایی
اسرار فدک
نشر دلیل ما

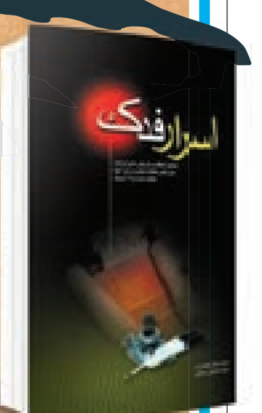

نویسندگان این اثر، متن خطبه فدکیه را با ۱۷ نسخه اصیل تاریخی، تطبیق داده‌اند. یک کار نادر گروهی که تمام اختلاف نسخه‌ها را مشخص کرده است. این اثر، یک کتاب‌شناسی پر و پیمان از کتاب‌های مرتبط با خطبه فدک و فهرست بیش از ۲۰۰ عنوان کتاب تخصصی درباره سرزمین فدک و خطبه اش را نیز دربرمی‌گیرد.

محمد دشتی
نهج الحیات فرهنگ سخنان حضرت فاطمه(ع)
نشر نشتا

مرحوم محمد دشتی از مؤلفان دینی است که نهج البلاغه با تحقیقات وی شکل تازه‌ای گرفت تا جایی که رهبر انقلاب، دشتی و تحقیقات دقیقش را ستوده و آن را به عنوان الگویی بی‌نظیر معرفی کرده‌اند. دشتی در این اثر با حفظ سیاق مرحوم سید رضی مدون نهج البلاغه، به تدوین کتابی از بیانات و احادیث حضرت فاطمه(ع) اقدام کرده است.

شیخ عباس قمی(ره)
بیت الأحزان
نشر طوبای محبت

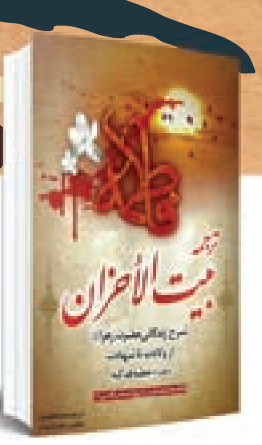

کتابی تاریخی و به زبان عربی درباره زندگانی حضرت زهرا(س) است در چند باب که از ولادت تا شهادت تنظیم شده و تنها به بیان وقایع تاریخی پرداخته است. این اثر دارای ترجمه‌های متعدد و چاپ‌های مختلف است که ما ترجمه مجتبی خورشیدی را به شما پیشنهاد می‌کنیم.

تصویرسازی: زهرا کیانی

رمزگشایی از زبان بدن کودکان

مثبت گفت و گو

بنیامین بصیریان
کارشناس و پژوهشگر زبان بدن

گریه تنها ابزاری است که کودکان تا زمانی که زبان به تکلم باز نکرده‌اند از آن برای ارتباط برقرار کردن با جهان پیرامونشان استفاده می‌کنند. موضوعی که خیلی وقت‌ها به چالشی جدی برای والدین به‌ویژه والدین جوان و کم‌تجربه در تعامل با کودکانشان تبدیل می‌شود. سردرگمی از اینکه کودک خوابش را گرفته، شیرش را خورده و پوشکش هم عوض شده ولی باز هم ناآرام است و گریه می‌کند. گریه کردن در کودکان تا سه‌ماهگی آن هم به میزان ۲ساعت در شبانه‌روز امری کاملا طبیعی است که در یک‌سالگی به حدود یک ساعت خواهد رسید و از این نظر والدین جوان نباید اصلا نگرانی به خودشان راه بدهند. پژوهشگران حوزه کودک می‌گویند: کودکان از همان بدو تولد توانایی تمایز قائل شدن بین چهره افراد و اشکال را دارند، برای نمونه می‌توانند چهره و بوی مادرشان را تشخیص و به آن واکنش نشان بدهند. گذشته از این هر کودکی از علائم و نشانگان مخصوص به خودش استفاده می‌کند که نوعی زبان کددار محسوب می‌شود و معمولا هم تنها کسانی که ارتباط دائمی با او داشته‌باشند نظیر مادرش می‌توانند این زبان من‌درآوردی را بفهمند. این موضوع ما را هم بر آن داشت تا در ستون مثبت گفت‌وگو این هفته به رمزگشایی از رفتارهای غیرکلامی کودکان کمتر از یک‌سال بپردازیم.

- اگر کودکتان تنفس‌های کوتاه و تند دارد، این رفتار نشانه‌ای از ناراحتی و عصبانیت در اوست ولی اگر تنفس‌هایش بلند و کند است در وضعیت آرامش به سر می‌برد. همچنین به یاد داشته باشید کودکی که مضطرب باشد از برقراری تماس چشمی پرهیز می‌کند و ترجیح می‌دهد به اطرافش نگاه کند. به‌طور کلی تماس چشمی در کودکان نشانه‌ای از وجود آرامش و لذت بردن است و دختربچه‌ها هم بیشتر از پسربچه‌ها از این رفتار استفاده می‌کنند.

- فاصله صمیمی برای یک کودک حدود ۶۰سانتی‌متر است و کم و زیاد شدن این فاصله در زمانی که او درحال برقراری ارتباط باشماست به‌معنای بروز مشکل است و می‌تواند نشانه‌ای از بدخلقی و عصبانیت در او باشد. اگر کودک سر و شانه‌هایش رو به سمت پایین است و وضعیت خمیده‌ای به خودش گرفته، حاکی از آن است که چیزی او را ناراحت کرده است ولی اگر از حرکات تند دست و بازو استفاده می‌کند به‌معنای آن است که چیزی او را ترسانده. مشت کردن دست‌ها با فشار هم نشانه عصبانیت است.

- گفتیم که گریه نشانه‌ای از نیاز کودک است. حالا می‌خواهد نیاز جسمی باشد یا روحی. برای نمونه گریه ممتد که همراه با لحظه‌ای نفس‌گیری باشد و مدام تکرار شود، نشانه گرسنگی است. افزایش شدت گریه به صورت پلکانی، همراه با تکان زیاد بدن نشانه خیس بودن لباس یا پوشک بچه است. گریه تند و تیز که شبیه جیغ است و کودک بریده بریده نفس می‌گیرد، نشانه‌ای از آزرده شدن یا بیماری اوست. گریه شبیه به فریاد هم، نشانه تلاش کودک برای جلب توجه شماست. گریه همراه با بی‌قراری که معمولا با تکان دادن سر و مالیدن چشم با فشار همراه است نیز نشانه بی‌خوابی و خستگی کودک است. گریه آرام و بی‌حال همراه با حرکات کند اندام‌ها هم، نشانه وجود مشکل و خوب نبودن حال اوست.

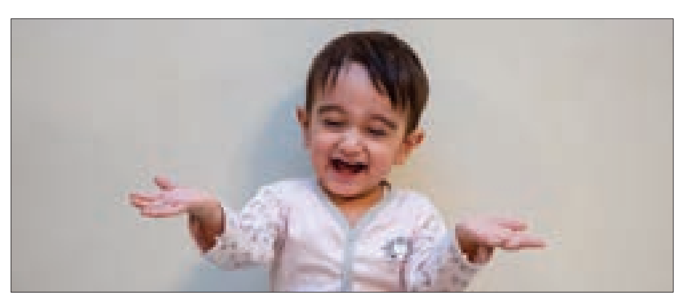

- کودکان از حدود ۶هفتگی به بعد شروع به لبخندزدن می‌کنند که این حرکت هم می‌تواند مانند گریه معانی مختلفی داشته‌باشد. برای نمونه لبخند کاملا مشخص همراه با درخشش چشم و حرکات زیاد و تند دست و پا می‌تواند حاکی از خوشحالی و لذت بردن کودک از موضوعی باشد یا لبخند کوچک همراه با حرکات آرام ماهیچه‌های صورت و حرکات کند اندام‌ها، نشانه‌ای از رضایت و خرسندی باشد.

- حرکات چشم، دهان، پیشانی و ابرو هم هرکدام به تنهایی یا باهم می‌تواند نشانه نیازی در کودک باشد، نظیر چین‌خوردگی ماهیچه‌های اطراف دهان و چشم برای چند ثانیه که نشانه تنفر و بی‌رغبتی کودک به چیزی است که اگر همین حرکت برای چند ساعت یا چند روز ادامه پیدا کند نشانه وجود درد یا ناخوشی در اوست. چشم گرد و دهان باز همراه با تنش زیاد ماهیچه‌های صورت نشانه تعجب و شوکه شدن. چشم گرد و دهان بسته نشانه ترس. چشم باز و چین‌خورده به همراه دهان نیمه‌باز و تنش زیاد در لب‌ها که با گریه‌های نامنظم همراه است، نشانه خشم و دهان بسته و چشمان باز و پیشانی چین‌خورده نشانه غم است.